



Corruptie van klasse

Iedereen kent ze wel: de modekreten die vaak een gebrek aan onderliggend esprit moeten verbergen. Een van die kreten welke bij het kijken naar het nieuws ook spontaan bij mij op. Het moet nou toch niet gekker worden... Maar helaas, het wordt wel steeds gekker in Nederland. Ik heb het over de vastgoedfraude, waarbij, zo melden de media, Rabo Vastgoed en het Philips Pensioenfonds zijn opgelicht voor minstens 250 miljoen. Dat ging op relatief simpele wijze. Projectontwikkelaars kregen grond in handen en wisten die te slijten aan inkopers van genoemde fondsen tegen veel te hoge prijzen. De projectontwikkelaars deelden de winst met de inkopers, ten nadele van hun werkgevers. En daarmee zijn indirect de gepensioneerden van Philips de dupe geworden.

Gezien het feit dat dergelijke zaken nog wel eens meer worden gesignaleerd, zou het wel eens kunnen zijn dat dergelijk gedrag in Nederland niet langer meer als uitzonderlijk wordt beschouwd en laakbaar, maar dat het in bepaalde kringen stilzwijgend wordt gezien als acceptabel. Is de commotie over deze zaak nu af te doen als fatsoensrakkerij en jaloezie van diegenen die zelf minder handig of waaghalzerig zijn, of is corruptie een maatschappelijk kwaad dat moet worden bestreden?

Corruptie verstoort het economisch proces. Niet iedereen krijgt gelijke kansen en prijzen geven niet langer de juiste schaarsteverhoudingen aan. De allocatie van goederen en diensten vindt plaats op basis van vriendschappen en gekonkel, in plaats van op een eerlijke prijsvorming. Voorkoming van corruptie, lijkt mij, is een overheidstaak, en niet louter wanneer het om ambtenaren gaat. Maar we kunnen moeilijk achter iedereen een controlerende instantie zetten.

Op bepaalde plekken ligt corruptie meer voor de hand dan op andere plekken. In de eerste plaats moet het om grote bedrijven gaan, waar veel geld omgaat in betrekkelijk weinig transacties waar weinig mensen bij betrokken zijn. De wereld van de vastgoedtransacties is in dat opzicht een ideale voedingsbodem voor het ontstaan van corruptie. Het geldt ook voor banken, de overheid, bijvoorbeeld de fiscus, justitie of gemeentes, maar ook voor woningbouwcorporaties, ziekenhuizen, verzekeraars, notariaat en advocatuur, om maar een willekeurige greep te doen. Dan staat natuurlijk ook de afdeling Inkoop van bijna elk behoorlijk bedrijf bloot aan grote verleiding.

Het spreekt vanzelf, dat we al deze corruptiehaarden niet onder een permanente controle kunnen zetten. Wel is het mogelijk om de plekken waar corruptie mogelijk en verleidelijk is, te gaan benoemen met behulp van te ontwikkelen criteria en een daarop gebaseerd classificatiesysteem. De mensen die op zulke plekken werken, dienen ook zelf te weten dat zij in de kijker staan, niet omdat zij persoonlijk al a priori verdacht worden, maar omdat hun werkplek en taak nu eenmaal corruptiegevoelig is. Zij hebben een gelegenheid die de dief kan maken.

Die controle moet in de eerste plaats liggen bij interne en externe accountants, maar ook de FIOD kan in verband met het openbaar belang van gezonde samenwerking niet afzijdig blijven. Bij de nu spelende vastgoedfraude is al gebleken hoe efficiënt samenwerking van justitie en FIOD kan zijn. Tevens zouden mensen die op zulke plaatsen als werknemer of zelfstandige werken, zoals makelaars of notarissen, inzage moeten toestaan in hun persoonlijke vermogenspositie door *compliance officers*, waarbij zij verplicht zouden moeten zijn om grote vermogensmutaties te verklaren. Ook verdient het overdenking om het bestaande strafstelsel te herzien. Bij bestraffing moet men er niet van afkomen met drie, vier of vijf jaar met aftrek, maar kan men naar analogie van de Enron- en Madoff-zaken denken aan straffen van circa vijftientig jaar en natuurlijk teruggave van de onrechtmatig verkregen bedragen. De preventieve werking van zulke draconische straffen werkt heel heilzaam.

Het allerbelangrijkste is echter de achterliggende ethiek. Deze mensen hebben geen ethiek en morele remmingen. Maar ethiek kan voor een groot deel worden aangeleerd. Dat dient dan wel in de vroege jeugd te gebeuren, zoals dat ooit in de meeste Nederlandse huisgezinnen en scholen werd geleerd. Niet liegen, niet stelen, niet vernielen, en vooral elkaander helpen en staan voor je woord. Ethiek is tegenwoordig een ouderwets woord. Het zou echter belangrijk zijn om ouders in te prenten dat ethiek noodzakelijk is, en niet alleen om het Koninkrijk der Hemelen te beërven, maar om hier op aarde een aangename samenleving te creëren. Ethiek, in de vorm van casusbehandeling, dient vooral deel uit te maken van alle businessopleidingen.